

6. K. Płonka – Bielenin, T. Moll, *Partnerstwo publiczno – prywatne. Komentarz do ustawy o partnerstwie publiczno – prywatnym*, Warszawa 2012.
7. J. Ostaszewski, *Finanse*, Warszawa 2007.

Inne:

1. *ISPA – PPP Operational Guidelines for Successful Public – Private Partnerships “Working Draft”, 13/06, Europeans Commission 2002.*
2. Niemiecka Grupa Zadaniowa ds. PPP, Niemieckie Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Mieszkalnictwa.
3. Public Private Partnership A Guide for Local Government
4. Standard&Poor’s PPP Credit Survey 2005.

МУРАЛ У СУЧАСНОМУ МІСЬКОМУ ПРОСТОРИ: ВИКЛИК ЧИ ВІДБИТТЯ КУЛЬТУРНОЇ РЕАЛІЇ

Лоліна Надія Анатоліївна,

канд. мист-ва, доц.,

завідувач кафедри дизайну Університет «КРОК»

nadiiala@krok.edu.ua

www.orchid.org/0000-0002-0246-3426

Сучасний міський простір – є динамічним, щільно насиченим рекламними та інформаційним носіями, архітектурними площинами та формами. В розвинутих країнах в ньому домінують великі та прості форми, натуральні матеріали та кольори, наближені до природи. Синтетичні ж матеріали та декоративні рішення частіше за все сприймаються схвально завдяки цікавим та інноваційним ландшафтним елементам та дизайну. Можна сказати, дизайн – стає тим засобом, завдяки якому агресивність та категоричність сучасних архітектурних форм сприймаються рівно та позитивно. Сучасний стан українських міст не настільки райдужний: на сьогоднішній день майже всі міста України переживають хаотичний будівельний бум, що набирає свої оберти, знищуючи локальну та загальну висотність історичної забудови, зелені островки легенів міста, зменшуючи рекреаційні зони мешканців. Сучасна архітектура, історична спадщина у контексті сучасної культури, соціальні аспекти адаптації історичної забудови – є актуальними та важливими темами багатьох наукових досліджень та праць.

Серед численних джерел, які присвячені психологічному аспекту сприйняття архітектури та її ролі в художній культурі слід відмітити дослідження Р. Арнхейма («Мистецтво та візуальне сприйняття» 1974), Г.Б. Забельшанського («Архітектура та емоційний світ людини» 1985), Г.М. Вальтера («Природа художньої потреби (функціональний аспект)»

1998), М.Ф. Васильєва («Структура сприйняття пропорції в архітектурі, музиці, кольорі», 2000), О.О. Заварзіна («Геометрія і семіотика естетичної інформативності предметного середовища» 2000), В.І. Антонова («Семіотика культури» 2001), М. Яцино («Культура індивідуалізму» 2012).

Міський простір, його сучасні проблеми та архітектурні ідентифікатори в контексті культури досліджували в своїх роботах І. Арраухо («Архітектурна композиція» 1982), О. Е. Гутнов («Світ архітектури: Мова архітектури» 1985), Б.С. Посацький («Простір міста і міська культура (на зламі ХХ-ХХІ ст.) 2007), Б.С. Черкес («Національна ідентичність в архітектурі міста» 2008) та багато інших.

Однак реалії українських міст такі, що сучасні архітектурні об'єкти або комплекси із продуманою естетикою – це, скоріш, виключення, ніж правило. Забудова проспектів та вулиць 70х-80х років, із колись сучасними бічними фасадами, що формували красиву ритмічність, давно втратили свою культурну цінність. Більшість міст немає містобудівного плану розвитку міста із реорганізацією, перебудовою або санкціонованим демонтажем таких застарілих житлових та громадських будинків, тому лишається один вихід – прикрашання таких фасадів старими та перевіреними засобами декоративного оздоблення: стінописом та декоративними панно. Принцип ретуші, маскування та прийняття дійсності за бажану, типовий для сучасної культури, спрацьовує і в контексті архітектури. Таким чином в сучасному місті з'являється елемент мистецької адаптації та архітектурного рефреймінга старих будівель – мурал – широкоформатний стінопис, що є окремим витвором сучасного мистецтва. Він прикрашає місто, стає міським акцентом, перетворює загальне «полотно» міського середовища на традиційну та рідну «плахту», де кожен елемент – мурал додає свою культурну цінність та новизну.

Полеміка соціуму, яка точиться довкола сприйняття муралу, лише підігріває науковий інтерес до нього. Серед дослідників муралу, як окремого жанру живопису є ті, хто досліджує його виключно у історичному аспекті, проводячи лінію роздумів та апелюючи до настінного живопису Античного періоду та епохи Відродження, порівнюючи мурали сучасного міста із шедеврами Леонардо та Рафаеля. Для деяких дослідників цікавим є виключно сучасний період, де в кожному витворі присутній політичний або гострий соціальний заклик.

Розуміння ролі та місця стінопису – муралу у сучасному міському просторі, аспектів сприйняття, аналіз впливу зображення, часто стилізованого або декоративногозрушують питання й більш ґрунтовні: причини формування культурних цінностей сучасного соціуму і їх відбиття у міському просторі.

Розділяючи точку зору дослідників, що мурал – є феноменом сучасної художньої культури, слід підкреслити, що його специфіка в тому, що він працює культурним «маркером», чітко акцентуючи увагу пересічного мешканця міста на ті актуальні питання, що постають перед ним.

Екологічні: нестача води у більшості країн, забруднення повітря, глобальне потепління; демографічні: усміхнені діти, що не мають дитинства; малюки, що граються у човниках на воді, що є, насправді, цілими ріками та морями; хлопчик, що пускає повітряні літаки, а сам при цьому зникає – питання миттєвості життя та мінливості дитинства, локальні: втрати Майдану, загрозлива війна та втрачені покоління та землі – мурал висвітлює гострі та неприємні питання нашого часу. Дослідивши географію активного використання стінопису(муралів), можна зважено говорити, що він є найбільш поширеним в країнах в період змін та революцій, із нестабільною економічною ситуацією.

Починаючи з 2014 року художники з України, Іспанії, Аргентини, Австралії, Німеччини, Британії, Португалії та інших країн прикрасили муралами більше ста будинків та цей тренд продовжується. Мурали вже стали справжньою прикрасою Києва та мають всі шанси стати його новою візитною картою. Наразі Київські мураліскладають 160 стінописи, під авторством 35 художників із різних країн [10].

Проблематика муралу поглиблена частковою або повною відсутністю зв'язку сюжету із контекстом міського простору того чи іншого місця, де він створений. Яскравим прикладом є багато вулиць столиці та основні проспекти: проспект Вернадського, проспект Бажана, на якому, наприклад, є вже десять муралів, сюжети кожного із яких, не пов'язані між собою: «Мурал із павою», американського художника Ернесто Маран'є (Ernesto Marañe), «Архангел Михаїл», іспанського художника Рамона Гаяя (Ramón Gaya), «Балеріна» грецького художника Іно (INO).

Так чи інакше, мурал – це сьогоднішнє «обличчя» міст України, спроба художників з усіх куточків земної кулі звернутись до глядача, привернути його увагу до питання, або проблеми, цінностей або потреб суспільства, намагання долучити сучасних міських мешканців до діалогу. Саме тому в багатьох сучасних містах по всьому світові, і Українські міста не є виключенням, з'являються самотні та згруповані декоративні, тривимірні та пласкі, насичені за кольором та контурністю акценти, що звертаються до сучасних мешканців, говорячи про наболіле.

Окремим неоднозначним аспектом, на якому можна в подальшому зупинити увагу є неусвідомлена реконструкція архітектурних об'єктів, бо декоративне оздоблення стін та фасадів муралом, призводить до того, що прикрашена частина конструкції стає акцентом, сприймається основним елементом – домінантою будівлі, що призводить до часткового сприйняття об'єкту, деформуючи його візуальну цілісність, «відриваючи» площину стіни від об'єму. Порушується комунікація між архітектурним ансамблем вулиці, самою будівлею та аудиторією, де кожен мурал – є самодостатнім витвором мистецтва – творчим доробком, сприймається у повній мірі, виключно на відстані. Заглибленням цієї проблеми є використання фасадів декількох сусідніх будівель, при різних темах, техніках, інструментах, колористичних рішеннях та художніх мовах авторів, все це у комплексі

ускладнює сприйняття та розуміння образу міста.

Перед науковцями, митцями, творчими людьми та зацікавленими в тематиці стінопису, як виклик постає пошук відповіді на питання, чи є муралелементом масової, популяризованої та подекуди «знеціненої» художньої культури сьогодення – квінтесенцією мистецтва без змісту. Чи навпаки суспільство відчуває, чує та реагує на заклик та звернення художника, відбувається візуально-емоційна комунікація – найбільш вагома та цінна якість мистецтва. Чи є мурал тимчасовим явищем, притаманним лише країнам із низьким рівнем культурної свідомості, чи сприйняття його, як такого, нівелює та спрощує історію та значення його як явища, яке має тисячолітню історію, із різними етапами та віхами. Всі ці та інші питання можуть та вбачаються актуальним та такими, що заслуговують на подальші наукові дослідження.

Список використаних джерел.

1. Яцино М. Культура індивідуалізму / М. Яцино ; пер. з пол. О.В.Комаристова. – Х.: Гуманитарний Центр, 2012. – 280 с.
2. Горбачев В. Н. Архитектурно – художественные компоненты озеленения городов: [Учеб. пособие для худ. - пром. вузов и арх. фак.] / В. Н. Горбачев. – М. : Высш. шк., 1983. – 207 с.
3. Лоліна Н.А. Мистецький простір у сучасній міській культурі / Н.А. Лоліна// Проблеми розвитку міського середовища: Наук.-техн. зб. – К.: ЦП «Компринт», 2016. – Вип.2 (16). – 209 с. – 185-194 с.
4. Лоліна Н.А. Стилістика міського середовища – парадигма існування в рамках сучасного Києва /Н.А. Лоліна// Сучасні проблеми архітектури та містобудування міського середовища: Наук.-техн. зб./ Відпов. ред.. М.М. Дьомін. – К.: КНУБА, 2015. – Вип.41 (15). – 252 с. – 131-136 с.
5. Петришин Г.П. та ін. Історичні архітектурно-містобудівні комплекси: наукові методи дослідження: Навч. посібник. / Г. П. Петришин, У.І. Іваночко, Ю.В. Ідак, С.І. Топилко, Х.С. Бойко, Н.С. Соснова, О.П. Олешко, Л.Б. Гнесь; За ред. Г.П. Петришин. – Львів.: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2006. – 212 с.
6. Прищепкін Е., Київські мурали/ Е. Прищепкін. – К.: «Варто», 2017. – 220 с.
7. Посацький Б.С. Простір міста і міська культура (на зламі ХХ-ХХІ ст.): моногр. / Б. С. Посацький. – Львів.: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2007. – 208 с.
8. Черкес Б. С. Національна ідентичність в архітектурі міста: Монографія / Б. С. Черкес. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2008. – 268 с.
9. Гін Алекс, Громадський простір – для людей: 8 саморобних локацій в США [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://rubryka.com/article/gromadskyj-prostir-dlya-lyudej-8-samorobnyh-lokatsij-v-ssha/>
10. SergiiGryshkevych,Мурали Києва [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://kyivmural.com/uk/index>